

Het Gekwetste Gewest

Archieven van de wederopbouwarchitectuur in de Westhoek

Het thema van de wederopbouw in de Westhoek na de Eerste Wereldoorlog is in veel opzichten actueel. Niet alleen herdenken we weldra dat de

'Grote Oorlog' honderd jaar geleden uitbrak. Het wederopgebouwde erfgoed van de Westhoek, het gebied dat de voormalige zwaar vernielde frontzone omvat, is ook bijna een eeuw oud en heeft nood aan bijzondere aandacht. De grootschalige wederopbouw op een relatief korte periode, tussen pakweg 1918 en 1926, heeft een voor België vrij uniek want coherent gebouwd landschap opgeleverd in de Westhoek.

Veranderde leefgewoonten en moderne eisen van gebruik

en comfort zetten dit erfgoed evenwel onder druk. Aanvragen tot verbouwing en veranderingen dreigen de visuele coherentie van het geheel verloren te doen gaan. De zoektocht van het Centrum Vlaamse Architectuurarchieven (CVAa) naar archieven die dit erfgoed documenteren op het moment dat het tot stand kwam, kadert dus in een bredere, hedendaagse aanpak van het erfgoed zelf, opgestart door de Gebiedswerking Westhoek van de Provin-

cie West-Vlaanderen en uitgewerkt in samenwerking met een aantal partners. De studiecél LABO-S' van de Vakgroep Architectuur en Stedenbouw van de Universiteit Gent voerde bijvoorbeeld een onderzoek uit naar waardebeoordeling van het bewaarde gebouwde erfgoed. Het Vlaams Architectuurinstituut (VAi), de koepel waaronder het CVAa valt, zette sensibiliseringscampagnes op en organiseerde workshops, die onder meer voorbeelden toonden van geslaagde architecturale ingrepen met respect voor de eigenheid van het Westhoeklandschap. Het toegankelijk maken van de archieven is dus mee gemotiveerd door de gedachte dat een goede kennis van de oorspronkelijke situatie hedendaagse eigenaars en architecten zal helpen bij het ontwikkelen van een meer doordachte en gedocumenteerde aanpak.¹

De aannemer Henri Verbeure en werklieden voor de Sint-Petruskerk in opbouw, Lo, ca. 1919-1924 (foto: familie Verbeure).

Ellen Van Impe (foto links)

Projectleider Centrum Vlaamse Architectuurarchieven,
Antwerpen
ellen.vanimpe@vai.be

Annelies Anseeuw (foto rechts)

Dienst Cultuur, Afdeling Erfgoed
Provincie West-Vlaanderen, Sint-Andries (Brugge)
annelies.anseeuw@west-vlaanderen.be

Een zaak van nationaal belang

De omvang van de verwoestingen in de Westhoek tijdens de oorlog maakte al snel duidelijk dat de wederopbouw een zaak van nationaal belang zou worden, die het lokale oversteeg. Het belangrijkste instrument om de grootschalige vernieling aan te pakken, was de wet op de aanneming van gemeenten, die op 8 april 1919 in voege trad. Deze wet bepaalde dat gemeenten die de wederopbouw financieel of organisatorisch moeilijk konden bolwerken, zich konden laten 'adopteren'. Vertegenwoordigers van de nationale Dienst der Verwoeste Gewesten, de zogenaamde Hoog Koninklijke Commissarissen en de Toegevoegde Hoog Koninklijke Commissarissen, zouden de organisatie dan op zich nemen. De gemeenten droegen dus (tijdelijk) een groot deel van hun bevoegdheden over aan een nationale instantie, een systeem waar ze op verschillende tijdstippen konden in- en uitstappen. De Dienst der Verwoeste Gewesten werd opgericht op 9 april 1919 en bleef actief tot 19 augustus 1926.

Het archief van de dienst, die overigens ook andere verwoeste gebieden dan de Westhoek onder zijn hoede had, vormde in de jaren tachtig de basis voor het onderzoek naar de wederopbouw. Het goed toegankelijke archief bewaard in het Algemeen Rijksarchief in Brussel is dan ook van onschatbare waarde en bevat bouwtekeningen en correspondentie met betrekking tot een groot aantal Westhoekgemeenten. Een eerste belangrijke synthese en tegelijk opening van dit onderzoeksveld, was de tentoonstelling en catalogus *Resurgam* uit 1985.² Sindsdien wierpen deelstudies meer licht op andere aspecten van de wederopbouw,³ maar pas recent werden de concrete omstandigheden van de wederopbouw in de Westhoek onder de aandacht gebracht. Zo brengt het boek *Bouwen aan wederopbouw 1914/2050. Architectuur in de Westhoek*, dat parallel met de archievgids tot stand kwam, de meest bijgewerkte stand van het onderzoek, gebundeld in zes historische essays met telkens een link naar de hedendaagse situatie rond bewoners, lokale besturen, infrastructuur, architecten, sociale organisaties en aannemers.⁴ Waar dit boek ook een sensibiliserende rol voor een breed publiek wil spelen, richt de archievgids *Het Gekwetste Gewest* zich meer op een onderzoekerspubliek, met een uitgebreide bibliografie en gedetailleerde archiefbeschrijvingen. Toch situeren ook hier inleidende essays per hoofdstuk de archieven in hun historische context. De gids kan dus ook zijn nut bewijzen voor andere geïnteresseerden, zoals bijvoorbeeld eigenaars van wederopbouwoningen die het archief van hun woning willen opsporen.

Wederopbouwarchief van Westhoekgemeenten

Dit gekoppelde onderzoek, voor het boek *Bouwen aan wederopbouw* en de archievgids *Het Gekwetste Gewest*,

bracht, behalve de doorgaans beter bekende nationale archieven, een hele reeks minder bekende of nooit eerder geconsulteerde wederopbouwarchieven aan de oppervlakte. 'Architectuur' werd hierbij breed begrepen: niet alleen werd gezocht naar archieven van individuele architecten, maar ook van andere actoren die mee de wederopbouw bepaalden, als 'bouwer' of als opdrachtgever, of nog als particulier of ambtenaar in overheidsdienst. Al tijdens de eerste fase van het project *Het Gekwetste Gewest* werd overigens duidelijk hoe uiteenlopend wederopbouwarchief was, zowel naar inhoud als naar bewaringstoestand. In de eerste fase werd met name het wederopbouwarchief bestudeerd zoals dat (vaak erg verspreid) vervat zit in de gemeentelijke archiefdiensten van de Westhoek. Uit de archieven van vier pilotgemeenten (Boezinge, Dranouter, Leke en Zonnebeke) werden 154 typische archiefstukken geselecteerd die met de gemeentelijke wederopbouwadministratie te maken hadden: aanvragen tot schadevergoeding, correspondentie met de Hoog Koninklijke Commissarissen, correspondentie met individuele geteisterden, met de provinciale overheid, met lokaal en van bovenaf aangestelde architecten, rooilijnplannen en bouwtekeningen...

Bon voor het gemeentemagazijn, Leke, 1920 (Stadsarchief Diksmuide).

Deze stukken zijn in hoge resolutie te bekijken op de website www.wederopbouw.be en zijn gelinkt aan de actoren die ze produceerden en aan de omkaderende wetgeving. Tijdens het onderzoek bleek het wederopbouwarchief vaak in ongeordende toestand en op uiteenlopende plaatsen in het gemeentearchief bewaard te worden. Om het verspreide archief virtueel beter traceerbaar en toegankelijk te maken, werd een archiefschema ontwikkeld, waarmee gemeentearchivarissen aan de slag kunnen. Het is gebaseerd op een bestaande selectielijst voor gemeentelijk archief opgemaakt door een VBAD-werkgroep. Er werden taken, handelingen en reeksen van dossiers aan toege-

voegd die nodig bleken om alle stukken over de wederopbouw een plaats te kunnen geven. De titels uit de selectielijst die niet van toepassing zijn op de wederopbouw werden uit het schema weggelaten om de leesbaarheid te bevorderen. Het schema heeft uiteraard ook een andere functie dan de selectielijst die als basis diende: het is niet de bedoeling wederopbouwarchiefstukken te vernietigen, maar om ze op een gestructureerde manier te ordenen.

De archievgids

Tijdens het onderzoek naar gemeentelijk wederopbouwarchief werd dus al een vrij gedetailleerd inzicht verworven in de veelheid aan actieve betrokkenen bij de wederopbouw in de Westhoek. De lijst van actoren werd verder aangevuld en gestructureerd, waarbij de gemeentebesturen een plaats kregen in een ruimer geheel, als een van de vele archiefvormers. De lijst van de archiefvormers (en niet bijvoorbeeld van bewaarplaatsen) werd de basis voor de structuur van de archievgids *Het Gekwetste Gewest*. De actoren waarvan de archieven in de gids beschreven worden, zijn op een eerste niveau ingedeeld in privaatrechtelijk en publiekrechtelijk. De privaatrechtelijke archieven komen eerst aan bod, het verzamelen en verspreiden van expertise rond bewaring, zorg en ontsluiting van dit soort archieven behoort dan ook tot de hoofdopdracht van het CVAa. De publiekrechtelijke archieven, die in vele (maar niet alle) gevallen ook in een publieke instelling zijn terechtgekomen, komen in het tweede deel aan bod. Een derde, beknopt deel is gewijd aan documentaire collecties en beeldcollecties.

Binnen het blok privaatrechtelijke archieven behandelt de gids achtereenvolgens de archieven van architecten, aannemers, bouwheren (kloosters, scholen, sociale huisvestingsmaatschappijen, energieleveranciers), ondersteunende organisaties (zoals de Boerenbond of ook architectuuropleidingen en -organisaties) en andere actoren. Het publiekrechtelijke blok is onderverdeeld in archieven van lokale, provinciale en nationale actoren.

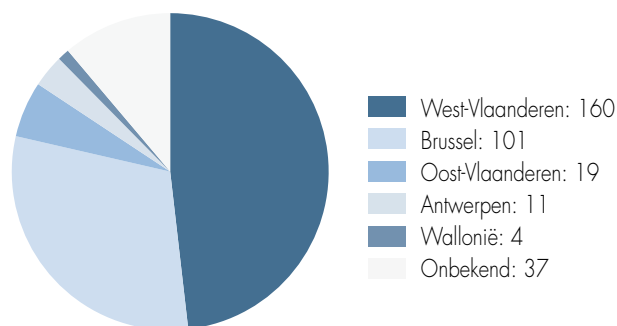
Gasopslagplaats in Koksijde (Provinciaal Archief West-Vlaanderen).

Onder lokale overheden vallen, naast de reeds vermelde gemeentebesturen, OCMW's, kerkfabrieken, en de zogenaamde polders en wateringen. Het opsporen van de archieven was niet altijd vanzelfsprekend. Energieleveranciers van gas en elektriciteit bijvoorbeeld waren vaak kleine privébedrijfjes die met de schaalvergroting na de Eerste Wereldoorlog fuseerden en zich transformeerden tot grotere firma's. In dit kluwen

van overnames en fusies ging veel archief verloren, ook al omdat archiefzorg uiteraard niet de eerste prioriteit van een energiebedrijf was. Hetzelfde geldt tot op zekere hoogte voor instellingen zoals OCMW's. De structuren van wat voorheen 'Burgerlijke Godshuizen', 'Burelen van Weldadigheid' en vervolgens 'Commissies voor Openbare Onderstand' waren, veranderden in de wederopbouwperiode. Met de fusies in de jaren zeventig werden de voorheen gemeentelijke commissies bovendien vaak samengevoegd met deze van andere gemeenten. Ook daardoor verdween archief of is het wederopbouwarchief vaak moeilijker te lokaliseren. Plaatsbezoeken aan een selectie van dergelijke archieven en van archieven van scholen en kloosters hadden ook een sensibiliserende functie. Ze hielpen om de archiefbeheerders bewust te maken van de waarde van hun archief voor een betere kennis van de huidige bebouwing in de Westhoek.

Archieven van architecten

Architecten en hun documenten vormen de natuurlijke focus van het CVAa, thema-archief voor privaatrechtelijke architectuurarchieven. De archievgids opent met de twintig architecten, waaronder een aantal minder bekende namen, van wie privaat wederopbouwarchief kon teruggevonden worden.⁵ Op basis van de lijsten met architectennamen die het Algemeen Rijksarchief opstelde aan de hand van het archief van de Dienst der Verwoeste Gewesten, kon het profiel van 'de wederopbouwarchitect' bovendien wat scherper gesteld worden. Van de groep van meer dan 330 betrokken architecten bleek het merendeel uit West-Vlaanderen te komen, maar daarnaast valt vooral het grote percentage – meer dan één op vier – Brusselse of in Brussel gevestigde architecten op (zie diagram). In de rangorde van architecten met de meeste dossiers blijkt het aandeel 'bekende namen' in de top tien een minderheid te vormen. Van zeven van deze tien namen was in de architectuurhistorische literatuur en naslagwerken zelfs geen biografische informatie te vinden.⁶

Om deze figuren en de onbekende namen van de lijst beter te kunnen situeren, werd een aantal minder bekende bronnen geraadpleegd. Het secretariaatsarchief van de Konink-

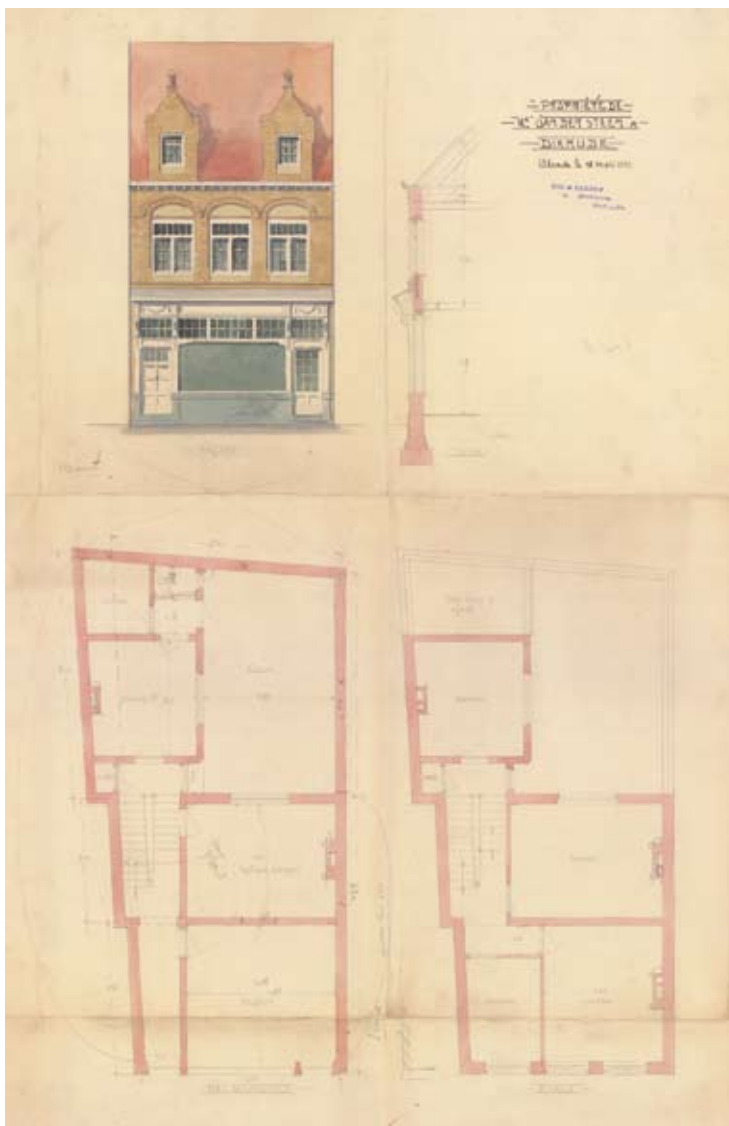
lijke Academie voor Schone Kunsten van Brussel leverde gegevens op over de opleiding van een aantal van de architecten. Op hun inschrijvingsfiches was een plaats van herkomst opgegeven, wat verder onderzoek toeliet. Ook het archief van de in Brussel gevestigde architectenvereniging de Société Centrale d'Architecture de Belgique (SCAB) verschaftte in een aantal gevallen basisgegevens die tot hertoe niet bekend waren. Dat archief bevat bovendien een aantal dossiers waaruit het ongenoegen spreekt van veel architecten met de organisatie van de wederopbouw. Velen wachtten tevergeefs op officiële opdrachten. Ze lieten zich in briefwisseling met de SCAB negatief uit over de toewijzing van te grote opdrachten aan bureaus die dit materieel niet konden bolwerken maar die blijkbaar wel de juiste connecties hadden.⁷

Ook de architectuurschool Sint-Lucas in Gent leverde een belangrijk percentage van de wederopbouwarchitecten. Het archief van deze meer traditionele, kunstambachtelijke opleidingen voor architectuur en toegepaste kunsten, vandaag bewaard in het KADOC in Leuven, was eveneens een belangrijke bron van informatie. Tot slot werd voor een aantal erg productieve maar verder onbekende architecten ook rechtstreeks gezocht naar eventuele erfgenamen. Zo bleek de dochter van de architect Maurice Selly (1887- ca. 1972), van wie we tot dan toe enkel de familienaam kenden ondanks zijn hoge productiviteit, zich te herinneren dat haar vader in de jaren twintig van de vorige eeuw met zijn gezin vanuit Brussel naar Leper verhuisd was, in functie van de wederopbouw. Na een aantal jaren keerde het gezin terug naar Brussel, waar Maurice Selly zijn carrière voortzette.

Het wederopbouwonderzoek toont op deze manier het belang aan van een dergelijke thematische aanpak: niet alleen dient de onderzoeker zijn of haar arsenaal aan bronnen te verbreden, ook de kennis van architecten en de architectuurcultuur wordt op deze manier verbreed en beperkt zich niet langer tot de architectuurhistorische canon.

Een bijzonder geval: het archief van de Mission Dhuicque

Nog tijdens de oorlog werden al initiatieven genomen om historische monumenten en hun inboedel zoveel mogelijk te registreren. Een van de initiatieven hiertoe werd genomen door het in 1907 opgerichte Ministerie van Kunsten en Wetenschappen. Dit ministerie gaf aan de Brusselse architect en architectuurprofessor van de Academie voor Schone Kunsten van Brussel Eugène Dhuicque (1877-

Privéwoning in Diksmuide, ontworpen door Charles Pil en Henri Carbon, 1922 (privéarchief).

1955) de opdracht zoveel mogelijk gebouwen in en rond de frontzone te fotograferen en op te meten. Deze missie, die gaandeweg de bijnaam Mission Dhuicque meekreeg, leverde een belangrijk bestand aan foto's en tekeningen op van gebouwen die achteraf beschadigd werden of zelfs helemaal van de kaart geveegd werden. Hoewel het materiaal van de Mission strikt genomen geen wederopbouwarchief is, kreeg het toch een belangrijke plaats in de archievangids. Enerzijds was Dhuicque tijdens de wederopbouw sterk aanwezig in de nationale discussies en pleitte hij er bijvoorbeeld voor om grote delen verwoeste Westhoek in ruïne te laten als een levensgroot oorlogsmonument. Anderzijds leverden zijn opmetingen en fotografische opnamen inspiratie bij de wederopbouw en bij het restaureren van beschadigde monumenten. Hoewel de precieze impact van Dhuicques documentatie nog verder onderzoek vergt, getuigen de vele reproducties en afdrukken van tekeningen en foto's in de archieven van andere architecten en van instellingen dat het materiaal breed circuleerde.

De geschiedenis van het archief van de Mission Dhuicque is tot dusver niet helemaal opgehelderd, zoals bleek tijdens het onderzoek voor de archievgids. Tot voor kort stond bekend dat het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed (VIOE) het archief van de Mission Dhuicque, bestaande uit bouwtekeningen en glasnegatieven, bewaart. Het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium blijkt echter eveneens over een grote hoeveelheid glasnegatieven van de Mission te beschikken. Na enig speurwerk bleek deze in depot te zijn gegeven in 1985, kort nadat het toenmalige Bestuur voor Monumenten- & Landschapszorg (onderdeel van de Administratie voor Ruimtelijke Ordening en Leefmilieu - Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap) het archief verworven had via erfgenamen van Dhuicque. Ook de Brusselse vzw Centre d'Information, de Documentation et d'Étude du Patrimoine (CIDEP asbl) bewaart een belangrijke collectie tekeningen en glasnegatieven, ook verworven in 1985 bij dezelfde familieleden van Dhuicque. Het is hierbij niet helemaal duidelijk waarom deze bestanden, waarvan de precieze onderlinge verhouding nog verder onderzoek vergt, door Dhuicque als privéarchief bewaard werden. Zijn missie was een overheidsopdracht, maar in het archief van het opdrachtgevende ministerie zijn geen sporen te vinden van Dhuicques activiteit. In elk geval zijn de verschillende stukken archief van de Mission Dhuicque tijdens het archievenonderzoek beter in kaart gebracht en zullen onderzoekers het kluwen van het verhaal verder kunnen ontwarren.

Archiefoverdracht en -ontsluiting

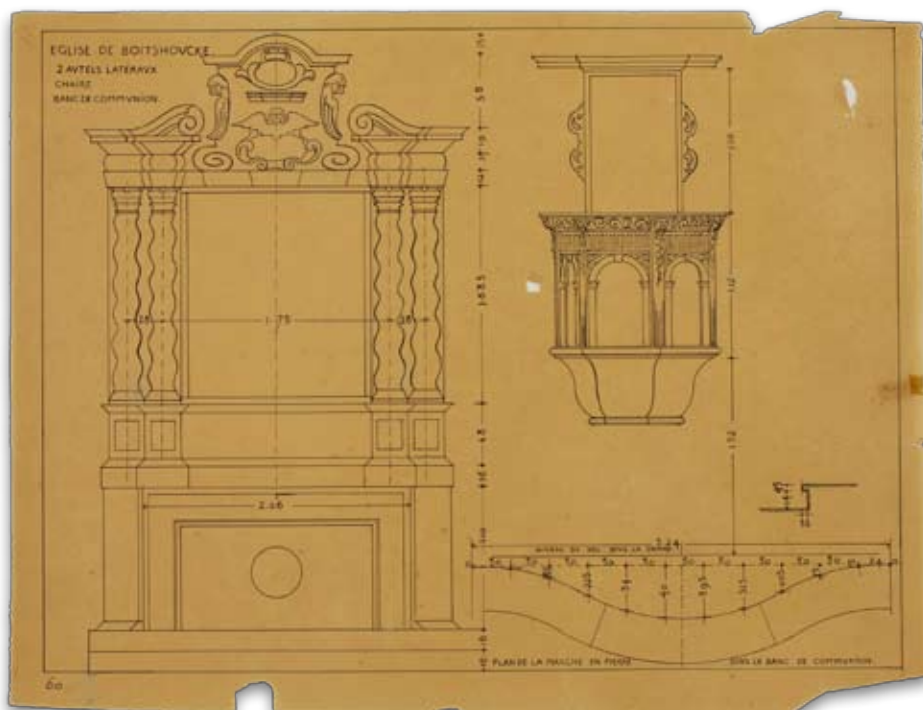
Het onderzoek naar wederopbouwarchieven in de Westhoek leverde een aantal privéarchieven op die tot hertoe niet bekend waren of die nog niet opengesteld waren. In het geval van Camille Van Elslande (1890-1962), die als architect vooral actief was in Veurne, leidde dit tot een overdracht en inventarisering van zijn archief. Van Elslandes kleindochter, die het archief bewaarde, droeg het in 2008 over aan het Provinciaal Archief West-Vlaanderen na bemiddeling van het CVAa. Het geheel werd geïnventariseerd door een studente van de master na masteropleiding Archivistiek: Erfgoedbeheer en Hedendaags Documentbeheer (Vrije Universiteit Brussel - VUB) met ondersteuning van het Provinciaal Archief en het CVAa.⁸

Het Gekwetste Gewest

De archievgids *Het Gekwetste Gewest* is een momentopname. Nieuwearchieven zullen opduiken en nieuwe gegevens over de erin opgenomen documenten zullen opgedolven worden. Niettemin geeft de gids de huidige stand van de kennis met betrekking tot de wederopbouw in de Westhoek weer, in de vorm van een geïllustreerd

naslagwerk, dat zeker enige tijd nuttig zal blijven voor onderzoekers. Tegelijk heeft het CVAa de gegevens van private archiefvormers online toegankelijk gemaakt, via fiches in de database www.odis.be. Deze ontsluiting laat ook updates toe. De meerwaarde van het boek zit in de wetenschappelijke inleidingen, de uitgebreide bibliografie, het luik publieke archiefvormers en beeldcollecties en in de illustraties en vormgeving. De index met bewaarinstellingen – 42 in totaal – toont hoe verspreidarchieven van de wederopbouw bewaard worden, zowel in lokale instellingen binnen de Westhoek als in kleinere en grotere instellingen buiten de Westhoek.

Met het beëindigen van het project en de publicatie van de archievgids keert het CVAa de Westhoek nog niet de rug toe: naar aanleiding van

Boitshoeke, opmetingstekening van meubilair van de kerk in het kader van de Mission Dhuicque (VIOE, fotograaf: Hans Denis).

Diksmuide in wederopbouw (KIK-IRPA, foto: Jacques Hersleven).

Erfgoeddag 2010 organiseren het CVAA en het Stadsarchief Ieper samen een tentoonstelling met bouwtekeningen die de wederopbouw in Ieper na de Eerste Wereldoorlog documenteren (*Door de oorlog getekend. De wederopbouw van Ieper na WO I in bouwtekeningen*). De bevindingen en methodologie van het uitgevoerde onderzoek worden verder bekend gemaakt door deelname aan studiedagen en symposia in Vlaanderen en daarbuiten, waaronder een studiedag rond wederopbouwarchitectuur in de Provincie Antwerpen in het voorjaar van 2010 en een rondetafelgesprek op het congres van het European Architectural History Network in juni 2010.⁹

Noten

1. Het project *Het Gekwetste Gewest* liep van oktober 2007 tot september 2009 en werd mogelijk gemaakt door ondersteuning van de Vlaamse Gemeenschap en van de Provincie West-Vlaanderen. Het project werd tot september 2008 geleid door Eva Van Regenmortel (fase 1, realisatie van www.wederopbouw.be) en vervolgens door Annelies Anseeuw (fase 2, publicatie van de archievgids *Het Gekwetste Gewest*. *Archievgids van de wederopbouwarchitectuur in de Westhoek*). Tot de wetenschappelijke begeleidingscommissie behoorden Jeroen Cornilly (Dienst Cultuur Provincie West-Vlaanderen), Sofie De Caigny (CVAA), Katrien Hindryckx (Gebiedswerking Westhoek, Provincie West-Vlaanderen), Annelies Nevejans (CVAA), Chris Vandewalle (Stadsarchief Diksmuide en Streekoverleg WesthoekArchieven), Johan Vannieuwenhuysse (Provinciaal Archief West-Vlaanderen), Isabelle Verheire (Provinciaal Archief West-Vlaanderen). Voor een overzicht van wederopbouwinitiatieven waarbij CVAA en/of VAI betrokken waren, zie 'Informatie' en vervolgens 'Downloads/Dossiers' op www.vai.be.
2. Smets, Marcel (red.), *Resurgam. De Belgische wederopbouw na 1914*. Brussel: Gemeentekrediet, 1985. - 251 p.
3. Baert, Koen, Baillieu, Jean-Marie en Chielens, Piet e.a., *Ieper. De Herrezen Stad. De wederopbouw van Ieper na 1914-1918*. Koksijde/Ieper: De Klapproos/In Flanders Fields Museum, 1999. - 253 p. Demoen, Wim, *Diksmuide, een stad in beweging. Wederopbouw 1915-1935*. Sint-Lucas Gent, verhandeling, 1993. - 90 p. Cernel, Sven, *La reconstruction des régions dévastées après le Première Guerre mondiale: le cas de Neuve-Eglise*. Brussel: Algemeen Rijksarchief, 2002. (*Studies over de Eerste Wereldoorlog 4*). - 211 p.
4. *Bouwen aan wederopbouw. 1914/2050. Architectuur in de Westhoek. Ieper: Erfgoedcel CO7*, 2009. - 216 p.
5. Richard Acke, Henri Carbon, René Cauwe, Jules Coomans, Gédéon De Backere, Henri Derée, Antoine Dugardyn, Maurice Dujardin, Alexis Dumont, Georges Hendrickx, Huib Hoste, Henry Lacoste, Stéphan Mortier, Adolphe Puissant, Raphaël Speybrouck, Camille Van Elslande, Jan Vanhoenacker, Albert Van Huffel, Pierre Verbruggen, Jozef en Luc Viérin.
6. Tot deze top tien behoren Jules Coomans, Maurice Selly, Ernest Richir, Guillaume-Chrétien Veraart, Cyrille Schmidt, L. Hocepied, Maurice Dujardin, V. Degand, Oscar Moerman en René Cauwe. Van slechts drie is het privéarchief gelokaliseerd; van een aantal anderen zoals Selly, Veraart en Richir kwamen we enkel bijkomende biografische gegevens op het spoor.
7. In een brief van 21 april 1920 klaagt een architect over de vele opdrachten die de architect Théo Raison gekregen heeft en besluit: 'Cela ne devrait pas exister, il est impossible de mener à bien et vite comme l'exige la situation actuelle, un travail aussi énorme (son bureau ne se compose que de 4 dessinateurs)'.
8. Vlaemynck, Gwenny, *Architecturale wederopbouwarchieven in de Westhoek*. Inventaris van het archief van Camille van Elslande (1911-1962). Brussel: Vrije Universiteit Brussel, ongepubliceerde verhandeling, 2009. - 132 p.
9. www.eahn2010.org.

Zie ook recensie p. 41.

SAMENVATTING

In september verscheen *Het Gekwetste Gewest. Archievangids van de wederopbouw-architectuur in de Westhoek*, een uitgave van het Centrum Vlaamse Architectuurarchieven (CVAa) in de reeks Focus Architectuurarchieven. Het onderzoek naar de archieven die de wederopbouw in de Westhoek na de Eerste Wereldoorlog documenteren, paste in een breder programma van onderzoek en sensibilisering van de Gebiedswerking Westhoek en het Vlaams Architectuurinstituut (VAi, waar het CVAa deel van uitmaakt), een programma dat de hedendaagse problematiek van de wederopbouwarchitectuur in de kijker stelt. Het artikel licht de structuur van de archievangids toe (per archiefvormer, zowel privaat- als publiekrechtelijke archieven) en brengt een aantal specifieke aspecten van de wederopbouw onder de aandacht, zoals de veelheid aan betrokken actoren en de diversiteit en versnippering van de archieven.

ABSTRACT

The archival guide *Het Gekwetste Gewest. Archievangids van de wederopbouw-architectuur in de Westhoek* is a publication of the Centrum Vlaamse Architectuurarchieven (Centre for Flemish Architectural Archives, CVAa) and is part of its series Focus Architectuurarchieven. The research into archives, documenting the reconstruction of the 'Westhoek' after the First World War, was part of a broader programme of research and dissemination of information, set up by the Gebiedswerking Westhoek and the Vlaams Architectuurinstituut (Flemish Architecture Institute, VAI, of which the CVAa forms part). This programme was aimed at highlighting the current problems and appreciation of reconstruction architecture. The article elucidates the archival guide's structure (following the creators of the archives, both private and public) and focuses on several specific aspects, such as the abundance of actors involved in the reconstruction process as well as the diverse nature of their archives and their scattered conservation.

VOOR ...

- ⊗ openbare & wetenschappelijke bibliotheken
- ⊗ documentatiecentra, musea & archieven

DIE UITKIJKEN NAAR ...

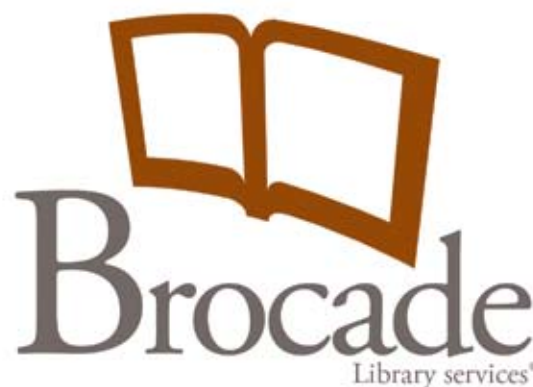
- ⊗ een nieuw & eigentijds automatiseringssysteem
- ⊗ een integraal webgebaseerde oplossing
- ⊗ een toepassing die intensief gebruik maakt van open source technologieën
- ⊗ een totaaloplossing waarvan de kosten beheersbaar blijven

DAT OPTIMAAL INTEGREERT MET ...

- ⊗ identificatiesystemen zoals de eID
- ⊗ RFID & zelfbedieningsomgevingen
- ⊗ andere catalogi & databanken

EN DE KLANT CENTRAAL STAAT MET ...

- ⊗ een attractieve & kneedbare publicatieomgeving
- ⊗ een persoonlijke attentie op aanwinsten (SDI)
- ⊗ herinneringen via e-mail (vb. leen- & reservatiedrukwerk)
- ⊗ online IBL, reservaties & magazijnvragen

CIPAL

Cipalstraat 1
2440 Geel
☎ 014 576 211
☎ 014 583 500
✉ ap@cipal.be
★ www.cipal.be

CIPAL DV verzorgt kwaliteitsconversies vanuit om het even welke omgeving naar **Brocade Library Services®**, en biedt totaaloplossingen op maat aan voor uw hardware, connectiviteit, beveiliging en integreert met aanwezige derde applicaties.

Brocade Library Services® wordt permanent verder ontwikkeld in samenwerking met de bibliotheek van de Universiteit Antwerpen.